

FAFO

Årsrapport

1991

---

1 FAFO 1991

FAFOs virksomhet i 1991 viser en betydelig omsetningsvekst og et solid driftsresultat. Prosjektinntektene økte med nesten 25%. Omsetningen av FAFOs publikasjoner økte med om lag 20%. I 1991 hadde til sammen 61 personer et arbeidsforhold til FAFO. I løpet av året ble FAFOs voksende internasjonale virksomhet overført til FAFO International A/S. Styret uttrykker tilfredshet med FAFOs utvikling i instituttets niende driftsår.

3 Forskning og utredning

Forskningsvirksomheten har også i 1991 tilstrebet å gi ny kunnskap til sentrale beslutningstakere i det norske samfunn; bl.a. gjennom analyser av velferdstatens utvikling og dens fordelingsmessige konsekvenser, analyser av organisasjonsendringer i fagbevegelsen og endringer i arbeidslivets organisering. Siktemålet har vært at kunnskapen skal skape relevante forklaringer på hvorfor og hvordan sosiale endringer finner sted - nasjonalt og internasjonalt.

Prosjektsamarbeidet med LO, en rekke fagforbund, andre frivillige organisasjoner, departementer, fylker, kommuner og næringslivet ble videreutviklet. I 1991 startet FAFO et større prosjekt på oppdrag fra Hovedorganisasjonenes Fellestilltak - Næringsutvikling. Antall oppdrag direkte finansiert fra fagforbundene og LO gikk imidlertid noe ned i 1991.

I alt publiserte FAFO 32 rapporter og arbeidsnotater i 1991 over et bredt temafelt.

I tillegg til forskningsaktiviteten har FAFO utført utredningsarbeid og dokumentasjonsvirksomhet, spesielt overfor samarbeidspartnere i fagbevegelsen. I mange tilfeller har dette vært koplet til mer praktisk orientert rådgivning og konsulentvirksomhet når det gjelder organisasjons- og strategikutvikling med utgangspunkt i forskningsbasert kunnskap. Ett eksempel på denne virksomheten er FAFOs arbeid for LO i forbindelse med utredningen om organisasjonens framtidige struktur - Kongress-93.

5 Organisasjon

FAFOs organisasjon gjennomgikk en omlegging i 1990 ved at forskerstaben og prosjektporteføljen ble organisert i tre fagseksjoner for henholdsvis studier av velferdsstaten, arbeidslivet og fagbevegelsen. Denne organiseringen ble som en prøveordning videreført også i 1991. En systematisk evaluering av erfaringene ble gjort høsten 1991, og styret vil foreta en vurdering av prøveordningen tidlig i 1992.

Arbeidsdelingen i ledelsen har i store trekk vært videreført langs de samme linjer som i 1990.

Daglig leder har avsatt mer tid til overordnede styringsoppgaver og planlegging av FAFOs langsiktige strategier og organisasjonsutvikling samt utvikling av prioriterte prosjekter og programmer.

Ass. daglig leder har hatt brede fullmakter knyttet til såvel eksterne som interne beslutningsområder, særlig overordnet økonomiplanlegging, personalforvaltning, forhandlinger, kontraktsinngåelser, publikasjonsvirksomhet, prosjektadministrasjon og andre løpende administrative oppgaver knyttet til de administrative seksjonenes aktiviteter.

Forskningslederstillingen har virket som en del av linjeorganisasjonen, med opprioriteringer av veiledning, utvikling av nye prosjekter, intern opplæring, kurs- og seminarvirksomhet samt overordnet styring av fagseksjonenes aktiviteter.

Dokumentasjonsleder har hatt et overordnet ansvar for prosjektkoordinering, faglig veiledning og andre sentrale oppgaver knyttet til dokumentasjonsorienterte prosjekter samt overordnet styring av fagseksjonenes aktiviteter.

Regnskapet viser et årsresultat på kr. 461 525,-

Tatt i betraktning den utfordring instituttet stod overfor med den reduserte programbevilgningen fra LO, må driftsresultatet for 1991 betegnes som tilfredsstillende. Som tidligere er svakheten ved FAFOs økonomi knyttet til den finansielle basis for virksomheten. Dette kommer til uttrykk som en negativ egenkapital på kr. 1,18 millioner. Det bør være en målsetning for virksomheten så raskt som mulig å kunne bokføre en positiv egenkapital.

- Leif Moland
- Kristine Nergaard
- Axel West Pedersen
- Dag Stokland

7.3 Forskere i engasjementstilling

- Ivar Lødemel, forsker
- Kalle Bilstad, forsker (til feb. 91)
- Ole Fredrik Ugland, forsker (til okt. 91)
- Nils Arne Bakke, forsker
- Tone Fløtten, forsker
- Torunn Olsen, forsker
- Espen Paus, forsker
- Ole R. Sandstad, forskn.ass. I (til juli 91)
- Liv Tørres, forsker
- Geir Øvensen, forskn.ass. I (til juli 91)
- Nicole Hennum, forskn.ass.II (til mars 91)
- Torgeir Stokke, forskn.ass.II
- Yngvar Schjøth, forskn.ass.II, deltid
- Rasa Ziburkute, tolk/oversetter
- Erik Hansen, konsulent (til juli 91)
- Birgit Skaldehaug, forsker (fra okt. 91)
- Elisabeth M. Stene, forskn.ass (fra mars 91)
- Anne Waldrop, forskn.ass (fra feb 91)
- Steinar Tamsfoss, forskn. koordinator (fra mars til juli 91)
- Torunn Kvinge, forsker (fra aug. 91)
- Jon C. Rogstad, forskn. ass II, deltid
- Kåre Hansen, forskn. ass II, deltid

7.4 Assosierte medarbeidere

tilknyttet FAFO med annen arbeidsplass og
prosjekttilsatte tilknyttet FAFO med annen
arbeidsplass:

- Knud Knudsen, Rogalandsforskning
- Marianne Heiberg, NUPI
- Svein Ole Borgen, PSO Coopers & Lybrand

8 Styrende organer

8.1 Styre

- Yngve Hågensen, LO (leder)
- Esther Kostøl, LO
- Svein-Erik Oxholm, LO
- Sidsel Bauck, Handel og Kontor
- Terje Moe Gustavsen, Kartellet
- Marthe Kjær Andersen, Norsk Kommuneforbund
- Magne Brekstad, Fellesforbundet
- Ove Langeland/Axel Pedersen (Fagfor.representant)
- Terje Rød Larsen, FAFO (sekretær)

8.2 Programutvalget

- Jan Balstad, LO (leder)
- Anders Kristoffersen, NEKF
- Per Ørnulf Andersen, Kartellet
- Aud Watnebryn NTL
- Finn Bærland, Kommuneforbundet
- Svein Muffetangen, Fellesforbundet
(Jon Ivar Nålsund perm.)
- Tore Kjeserud, Handel og Kontor
- Ove Langeland/Axel Pedersen (Fagfor.representant)
- Terje Rød Larsen, FAFO (sekretær)

- 21) Arild H. Steen: *Ingen over - ingen ved siden?* (I serien Fagbevegelsen og Europa)
- 22) Torunn Olsen: *Bedriftsstrategier i nærings- og nytelsesmiddelindustrien*
- 23) Jon Erik Dølvik, Jon M. Hippe, Axel West Pedersen, Dag Stokland: *Debattopplegg. Fagbevegelsen og Europa*
- 24-25) Gudmund Hernes, Knud Knudsen: *Lithuania. Living Conditions* (engelsk utgave)
Lietuvos. Gyvenimo salygos (litauisk utgave)
- 26) Jon Erik Dølvik, Dag Odnnes, Elisabeth M. Stene, Dag Stokland: *Norsk økonomi og europeisk integrasjon*
- 27) Dag Stokland: *90-dra: Utfordringenes tid - vår framtid*
- 28) Terje Rød Larsen (red): *Kompetanse og kontrovers.*
Festskrift til Gudmund Hernes' 50-årsdag

ARBEIDSNOTATER

- 29) Jon M. Hippe og Axel West Pedersen: *Førtidspensjon i private bedrifter*
- 30) Jon M. Hippe og Axel West Pedersen: *Tilleggspensjoner - offentlig eller privat ansvar?*
- 31) Kåre Hansen: *Europeiske selskap* (I serien Fagbevegelsen og Europa)
- 32) Ove Langeland: *Ansatte som eiere*

(5) Medlemsbevegelser i LO

Organisasjonsgraden blant dagens lønnstakere måles for å klargjøre LOs rekrutteringspotensiale, og de medlemsbevegelsene som finner sted.

Prosjektleder: Torgeir Aarvaag Stokke

Oppdragsgiver: LO

(6) Kontraktørvirksomheten i byggebransjen

Dokumentasjon av kontraktørvirksomhetens omfang på 80-tallet.

Prosjektleder: Dag Stokland

Oppdragsgiver: Fellesforbundet

(7) EF-tilpasning og harmonisering av skatter og avgifter

Utredning om konsekvensene av norsk tilpasning til EFs indre marked. Prosjektet kartlegger mulige endringer i offentlig sektors inntektsgrunnlag som følge av ulike typer EF-tilpasning og analyserer konsekvenser for offentlig sektors virksomhet.

Prosjektleder og -medarbeider: Axel West Pedersen og Espen Paus

Oppdragsgiver: Norsk Kommuneforbund og Statstjenestemannskartellet, NORAS

(8) Hvem utfører verneplikt i Norge?

Analyse av utvelgelse til verneplikt med spesiell vekt på variasjon og årsaker til frafall.

Prosjektleder: Jens Grøgaard

Oppdragsgiver: Forsvarsdepartementet

(13) Årsaker til sykefravær

Prosjektet er delt opp i to faser. I fase I ble det gjennomført en studie av kunnskapsstatus på området sykepengeordninger og sykefravær. Fase II baseres på egne analyser av Arbeids- og bedriftsundersøkelsen (ABU) og eventuelt annet tilgjengelig datamateriale. Det legges vekt på å forklare forskjeller i sykefravær mellom private bedrifter og offentlige virksomheter.

Prosjektledere: Jon M. Hippe og Kåre Hagen

Oppdragsgiver: LO

(14) Organisasjonshåndbok for fagbevegelsen

Utarbeidelse av håndbøker i fagforeningsstrategier for bedriftsutvikling i offentlig og privat sektor.

Prosjektledere og -medarbeidere: Nils Arne Bakke, Svein Ole Borgen, Arne Pape, Dag Stokland, Hanne Bogen, Ina Herrestad

Oppdragsgiver: LO og AOF

(15) Utviklingstrekk i nærings- og nytelsesmiddelindustrien

Belysning av hvilke endringer som kan skje innen sysselsetting, industri- og eierstruktur, kvalifikasjonsbehov og arbeidstidsordninger. Formålet er å avdekke hvilke utfordringer NNN vil bli stilt overfor i nærmeste tiår.

Prosjektleder og -medarbeider: Arild H. Steen og Torunn Olsen

Oppdragsgiver: Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelindustriarbeiderforbund

(16) Nærings- og nytelsesmiddelindustrien i et åpnere europeisk marked

Analyse av konkurransemuligheter for norsk nærings- og nytelsesmiddelindustri, på bakgrunn av endringer i det internasjonale handelssystemet i forbindelse med

(20) Inntektsforhandlinger og overskuddsdeling

Sammenlignende analyse som tar sikte på å beskrive omfang og fordeling av systemer for overskuddsdeling i bedrifter. Studien drøfter faktorer som kan forklare de ulike ordningenes utbredelse og variasjon. Den analyserer hvilke virkninger de kan ha for norsk økonomi, forhandlingssystemet og for organisasjonene på arbeidsmarkedet.

Prosjektleder: Ove Langeland

Oppdragsgiver: NORAS - LOS-programmet med delfinansiering fra LO

(21) "90-årene: Utfordringenes tiår - vår framtid". Debattopplegg Fellesforbundet.

Samarbeidsprosjekt med Fellesforbundet for å utarbeide et debattopplegg om de sentrale utfordringer for forbundet på 90-tallet.

Prosjektleder og -medarbeidere: Dag Stokland, Jon Erik Dølvik, Jon Hippe og Arne Pape

Oppdragsgiver: Fellesforbundet

(22) Personalpolitikk for eldre arbeidstakere

Studie av samspillet mellom ulike typer av personalpolitiske tiltak på bedriftsnivå med henblikk på å forstå de prosesser som fører til utstøting av eldre arbeidstakere. Prosjektet skal munne ut i forslag til tiltak som kan forebygge utførepensjonering/førtidspensjonering og forbedre overgangen fra lønnsarbeid til en tilværelse som pensjonist.

Prosjektleder: Axel West Pedersen

Oppdragsgiver: Sosialdepartementet og Utvalget for forberedelse til pensjonsalderen

(26) Sosialhjelp i Europa

Prosjektet skal dels gi en oversikt over og en analyse av sosialhjelpsordningene i fire europeiske land, dels diskutere EFs strategier for gjennomføringen av et europeisk sosialhjelpssystem. Prosjektet vil vurdere i hvilken grad EF kan oppnå en ønsket utbygging og harmonisering av de ulike lands ordninger.

Prosjektleder: Ivar Lødemel

Oppdragsgiver: NORAS

(27) Konsernfaglig samarbeid (delprosjekt)

Beskrivelse av omfang, organisering av og erfaringer med konsernfaglig samarbeid i Norge, og de ordninger (lov/avtaler) som regulerer konsernfaglig samarbeid i nordiske land.

Prosjektleder: Dag Stokland

Oppdragsgiver: LO

(28) Kvinner og EF

Utredning av den betydning en sterkere tilknytning til EF kan ha for kvinners stilling i det norske samfunn.

Prosjektleder: Tone Fløtten

Oppdragsgiver: Utenriksdepartementet

(29) Arbeidsmiljø på 80-tallet

Studie av arbeidsmiljøbelastninger i det norske arbeidsliv og de konsekvenser forskjeller i arbeidsmiljøet får for arbeidstakere. Prosjektet er basert på et omfattende intervjumateriale og gir en bred panorering av arbeidsmiljøområdet slik dette lar seg måle ved hjelp av spørreskjemaundersøkelser.

Prosjektleder: Tom Pape

Oppdragsgiver: LO

(33) Institusjonelle rammer for lønnsforhandlinger

Ulike organisatoriske og institusjonelle løsninger på forhandlinger vil påvirke forhandlingsresultatene både når det gjelder lønnsnivå, lønnsforskjeller og nasjonal-økonomisk effektivitet. Dette åpner opp for å betrakte deler av rammeverket som en strategisk variabel. Prosjektet tar sikte på å beskrive og analysere sammenhengen mellom form og resultat.

Prosjektleder: Kristine Nergaard

Oppdragsgiver: NORAS - LOS-programmet

(34) Segmentering, fleksibilitet, kvalifisering

Prosjektets hovedmålsetting er å bidra med nye perspektiver og ny kunnskap om arbeidsmarkeder og kvalifisering innen privat tjenesteytende sektor.

Prosjektleder: Dag Olberg

Oppdragsgiver: NORAS

(35) Staten som arbeidsgiver

Analyse av tre hovedtema: Staten som arbeidsgiver, offentlig sektor og mobilitet, EFs arbeidsrett og berøring med norsk offentlig sektor.

Prosjektleder og -medarbeider: Arne Pape og Torunn Olsen

Oppdragsgiver: Arbeids- og administrasjonsdepartementet

FAFO International arbeidet med følgende prosjekter:

* Levekårsstudier Moskva, St. Petersburg og Kola.

Prosjektleder: Steinar Tamsfoss, Erik Hansen

Oppdragsgiver: Utenriksdepartementet, Forsvarsdepartementet, Moskva Byråd, St. Petersburg Byråd og Murmansk Fylke

* Levekårsstudier Egypt.

Prosjektleder: Geir Øvensen

Oppdragsgiver: LO, Egyptian Trade Union Federation (ETUF), Ford Foundation

* Levekårsstudier Gaza og Vestbredden.

Prosjektleder og -medarbeidere: Marianne Heiberg, Geir Øvensen, Knud Knudsen, Neil Hawkins, Salim Tamari, Rema Hammami

Oppdragsgiver: Utenriksdepartementet, NORAD

* Det norske urbefolkningsprogrammet

Prosjektledere: Elisabeth Forseth og Stener Ekern

Oppdragsgiver: NORAD